

אלו מציאות – שיעור מתקשב

סוגיית חביות יין ושמן

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

מחרוזות של דגים הרי אלו שלו. וה"ה מחרוזת של צמר כדאמר בתוספתא (פ"ב) וא"ת והא אמר צפ"ג גיד הנשה (מולין דף נה: ושם ד"ה במרחים) אל תהא שועה צמר במרחים הוי סימן ו"ל גבי צמר שנתעלם מן העין הקילו טפי ו"ל דאין הלכה כרז מדפריך (סס) ורז היכי אכל צשרא משמע דאין ספירי אכלינן:

מדמשקל הוי סימן מדה ומנין גמי הוי סימן. משמע דמדה עדיפה וא"ת והא אמרי' (לקמן דף מה.) ינתן לאומר משקלותיו ולא לאומר מדת ארכו ורחבו משמע דמשקל הוי סימן טפי וי"ל דה"מ צבג דאין דרך לשקול התם ודאי משקל עדיף:

חביות של יין ושל גרוגרות הרי אלו שלו. אע"ג דתמן חייב להכריז משום סימן של הכלי הכא רגילות הוא דכל החביות שזין וא"ת מדת היין להוי סימן וי"ל שהחביות מלאה וכל החביות שזין אכל אס אין החביות מלאה יהא סימן לומר כמה יין יש בו:

אתלתא קרנתא. וא"ת דרז אמר צפ"ג אין מעמידין (ע"ז דף נט: ושם) חביות אסור בחומס דגים הרי אלו שלו. וכן אחד ושמואל נמי לא פליג עליה אלא בחביות צמר יין ומכלת מודה ומפרש ר"ת דהתם מיירי בישראל חשוד וכן משמע דמיירי התם לעיל בצצר ועס הארץ וישראל חשוד לא מרמז כמו נכרי' (י):

ברשום. שכל צעל הצית עושה רשימתו משונה משל חזירו והוי סימן צרייתא צלא רשימה: (אב"י אמר. אפילו רשום לא הוי סימן אחר שנפתחו האזרות שצעל הצית אחד מוכר להרצה חנוונים וכולם רשומים צענין אחד ופרש"י אינו נראה:

במסכת. וא"ת והאמר (קדושין

במנינא דשוין. כבר נהגו הללידין לחרוז כמנין הוה צחרוז אחד: וגפערון של אבה. שצרי חמיכות של אבה: שיפון משקלוטיו. שיאמר משקלו ויכוין האמת: במסקלא דשוין. שנהגו הטבחים לעשות החמיכות במשקל הזה: חסיפה גופה סימן. יאמר מאבזר פלוני היה: או דדפקא. גאר שזמעי.

ומשום רבי יצחק צרי מנחם שזמעי דדפקא פלנק"ן מקום שדופק כשהוא יגע: חסיפות דג חייב להכריז. קא ס"ד כשאין בהן סימן והחמיכה גופה סימן או מאלל הראש או מן הזנב: ודג נשוק. זהו סימן שלו: הכא במאי עסקינן. דקמני חמיכות דג חייב להכריז: צדאיפא סימנא צפסקא. שלא נחמכה כדרך החומכין: כי הא דרפה. כשהיה שולח צמר לאשמו ציד נכרי: מחסך לה אפלט קרנפא. עושה החמיכה צמ"ג קרנות כזה: דומיא דג נשוק. דיש בו סימן: מפני' דחייב להכריז:

ברשום. חביותיהם של חרס היו וגפינן אותם במגופת חרס ושורקין טיט סביב לדבק המגופה שלא יאכל ריח היין וצמי שצט או ניסן שמוכרין צעלי צמים חביות לחנווני כעשר או כט"ו יחד נוטלין מגופותיהם וטועמין את היין וחוזר וסותמו וטח בו טיט סביב המגופה והוא קרוי רושם ונושאן החנווני לציתו. ומתניתין בחביות רשומה והיינו סימן שיש רושמינן ויש שנושאין אותה פתוחה למוכרה מיד: ופרכינן **מכלל דברייהא**. דקמני הרי אלו שלו צפתוחה קתני צתמיה פשיטא דהא אצידה מדעת היא שהניחה פתוחה וכל שקלים ורמשים ונחשים שומים הימנה:

צמ"ף. שהניח מגופה עליה ולא שרקה צטיט סימן ליכא ואצידה מדעת נמי ליכא: **קודם שנפתחו האזרות**. שעדיין לא הגיע זמן מוכרי החביות ויחיד צעלמא הוא דעביד הוי רושם סימן: צדקפא דנשרא. והיינו דא' לזינר דבתורה ובלוחמינ

(א) ולעיל כ: לקמן סה"ל; (ב) רש"ל א' ע"י חוס' ימות קטור: ד"ה אמרתי; (ד) ובינה כח' מולין סה"ל; (ה) ולקמן סה"ל א' נע"י חוס' קדושין ל' ד"ה אלל; (ו) נע"י מהר"ם ופרי"ח סי' קג ס"ק ג' צ"ד; (ז) נע"י חוס' ע"ז דף לא. ד"ה אמר רב; (ח) הדי"א מהר"ם וע"י ס"ה; (ט) סי' שמש"ס בבבא לצרס או בערב קללה פתחב לו לנע"ב. רש"ל

הגהות הגר"א
[א] גמ' מלא כסף ומשם נפטרין של אבד וכל מיני ממכות. כ"ל (וע"י רש"י וע"י רש"י לקמן כי"ד ב' צממ"י ד"ה מלא כ"ו):

לענין רש"י
פלנק"ן [פלנק"א]. כסלים (השיריים הפנימיים של היין סמוך לכליה). אורש"י א' אירטיא"ש. ספרים.

מובא רש"י
להיות קשר סימן. שיש קשרים שאין דומין זה לזה ויאמר ק' וכך הוא עשוי (דע"ל ב'). מחתך לה אתלת קרנתא. כשהיה משלח הכשר לצינו היה רגיל לעשות כל חמיכה כעלת שלט קרנת, וכבר הוי מוכרין אש"י צינו שזו היה סימן שלו (ביצה בח). או: משום סימן שלא יגעו ממנה אש"י צינו (חולין צה). בטביעות ציבא. סיון שאמר אני מוכרה, אף על פי שאינו נותן נה סימן (שבת פ"ד).

רבינו חננאל (המשך) הוא (מנכ"ס הוא) [מתוך

הסתירה

תירוץ ר"ק

ביאור רש"י ברשום

הדיוק והקושיא

תירוץ ר' הושעיא

תירוצו של אב"י

מעשה המוכיח

סתירה

כאשר הברייתא\המשנה או חכם
אומרים הלכות שונות למקרים זהים
נוצרת סתירה.

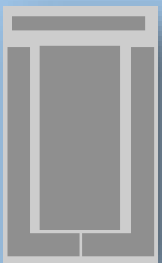
הסתירה

ציטוט מהברייתא: אמר מר חביות של יין ושל שמן ושל תבואה
ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו

ציטוט מהמשנה: והא תנן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז

המקרה:

הסתירה בדין:

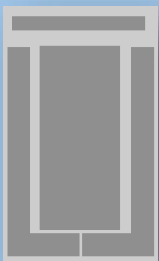
איך פותרים סתירה

הסתירה מבוססת על הנחה שיש מקרים זהים אך ההלכות שנאמרו שונות.

על מנת לפתור את הסתירה אנו מראים שהמקרים לא זהים כמו שחשבנו בהתחלה.

או שחכמים שונים אמרו את ההלכות.

או שיש טעות באחד המקורות.

פתרון הסתירה

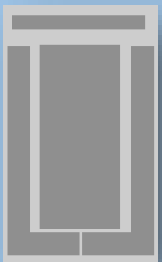
לפרוש"י

א"ר זירא אמר רב מתניתין ברשום

משנה

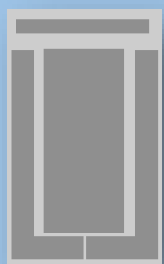
הסבר: המשנה מדברת על חביות רשומות (יש בהם סימן)
לכן חובה להשיב את החבית.

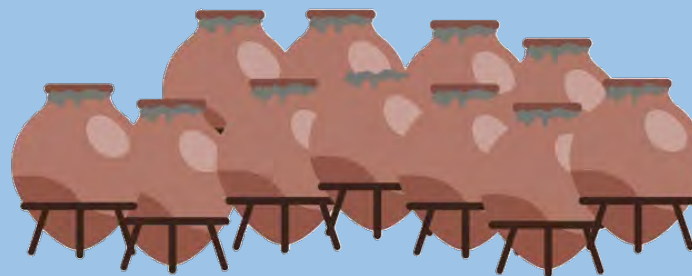
ברשום :

חציותיהם של חרס היו
וגפין אותם במגופת חרס, ושורקין טיט
סביב לדבק המגופה שלא ילא ריח היין.

ובימי שבט או ניסן שמוכרין בעלי בתים חציות לחנווני כעקר או כט"ו יחד
נוטלין מגופותיהם וטועמין את היין וחוזר וסותמו וטה בו טיט סביב המגופה
והוא קרוי רושם ונושאן החנווני לביתו ומתניתין בחצית רשומה והיינו סימן שיס
רושמין ויש שנושאין אותה פתוחה למוכרה מיד:

וּבִימֵי שָׁבֵט אוֹ נִסָּן שְׁמוֹכְרִין בְּעֲלֵי בָתִּים לְחֲנוּנֵי כַּעֲשָׂר אוֹ כֹּט"וֹ יָחַד

נוטלין מגופותיהם וטועמין את היין וחוזר וסותמו וטה בו טיט סביב המגופה
והוא קרוי רושם ונושאן החנווני לביתו ומתניתין בחצית רשומה והיינו סימן שיש
רושמיין ויש שנושאין אותה פתוחה למוכרה מיד:

ובימי שבט או ניסן שמוכרין בעלי בתים חביות לחנווני כעשר או כט"ו יחד

נוטלין מגופותיהם

וטועמין את היין וחוזר וסותמו וטה בו טיט סביב המגופה והוא קרוי רושם
ונושאן החנווני לביתו ומתניתין בחבית רשומה והיינו סימן שיט רושמין ויש
שנושאין אותה פתוחה למוכרה מיד:

נוטלין מגופותיהם וטועמין את היין

וחוזר וסותמו וטה צו טיט סביב המגופה והוא קרוי רוסם ונושאן החנווני
לציתו ומתניתין בחצית רסומה והיינו סימן שיס רוסמין ויש שנושאין אותה
פתוחה למוכרה מיד:

וּזְיָמִי שָׁבֵט אֹו נִיסָן שְׁמוּכְרִין בְּעֵלֵי בָתַיִם
חֲבִיּוֹת לַחֲנוּוֹנֵי כַּעֲשָׂר אֹו כֹט"ו יַחַד נוֹטְלִין
מִגּוֹפּוֹתֵיהֶם וְטוֹעֲמִין אֶת הַיַּיִן וְחוֹזֵר וְסוֹתְמוֹ
וְטַח בּוֹ טֵיט סְבִיב הַמִּגּוֹפָה וְהוּא קְרוֹי רוֹשָׁם
וְנוֹשְׂאָן הַחֲנוּוֹנֵי לְבֵיתוֹ

וְטַח בּוֹ טֵיט סְבִיב הַמִּגּוֹפָה

וְנוֹשְׂאָן הַחֲנוּוֹנֵי לְבֵיתוֹ

וּמִתְנִיתִין בְּחֲבִיּוֹת רְשׁוּמָה וְהַיַּיִן סִימָן שֵׁשׁ רוֹשְׁמִין וַיֵּשׁ שְׁנוֹשְׂאִין אֹוֹתָהּ פְּתוּחָה
לְמוֹכְרָה מִיָּד:

ומתניתין בחבית רשומה והיינו סימן

שיש רוסמין ויש פנוסאין אותה פתוחה למוכרה מיד:

חבית פתוחה
למכירה מיד

חבית רשומה

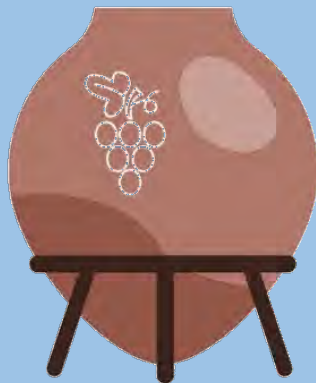
הבעיה החדשה I

מכלל דברייתא בפתוח

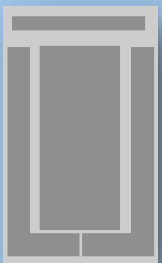

יוצא מתוך הברייתא בחבית פתוחה

הסבר: במשנה שמחייבת להחזיר חביות מדובר בחבית רשומה
נדייק מכאן שבברייתא שמותר לקחת את החבית
מדובר בחביות שאינן רשומות אלא פתוחות.

חבית פתוחה
בלי סימן

הבעיה החדשה

אי בפתוח אבדה מדעת היא ← אבדה מדעת = זו לא אבדה אלא

זה דבר שבעליו מפקיר אותו

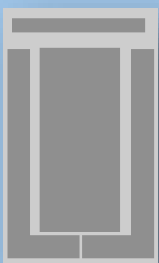

בחבית פתוחה

אם מדובר
בחבית פתוחה

חבית יין ללא כיסוי יכול היין להיפסד ע"י כניסת חרקים לתוכו
הוא יכול להתקלקל ולכן דבר כזה לא נחשב לאבדה
אלא פשוט וברור שזה לא נחשב אבדה
ולא צריך לכתוב על זה במשנה, כיון שזה פשוט.

תמורה
הנראה מופשטת

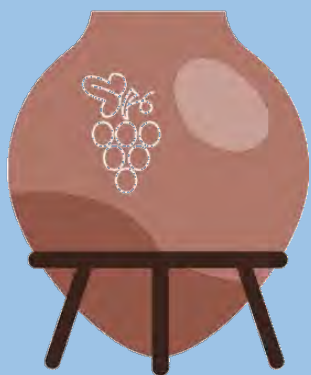
התירוץ לסתירה

אמר רב הושעיא במציקף

מניח כיסוי בלי טיט

הסבר: הברייתא שאמרה שחביות של יין וכו' שמותר לקחת כיון שאין להם סימן מדובר בחביות שהניחו עליהם כיסוי (וכל הכיסויים דומים וכל החביות גם) ומכיון שאין להם סימן מותר לקחתם, אך אין הם אבדה מדעת כמו בחביות פתוחות.

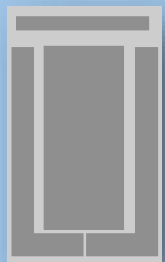
הסתירה

ציטוט מהברייתא: אמר מר חביות של יין ושל שמן ושל תבואה
ושל גרוגרות ושל זיתים **הרי אלו שלו**

ציטוט מהמשנה: והא תנן כדי יין וכדי שמן **חייב להכריז**

ולא קשיא ואין קושיא וסתירה בין הברייתא למשנה

צפייה
בסתירה

התירוץ לסתירה II

כאן קודם שנפתחו האוצרות כאן לאחר שנפתחו האוצרות

זמן המכירה

בברייתא

לפני זמן המכירה

במשנה

הסיבה: הגיע זמן המכירה (שבט, ניסן)

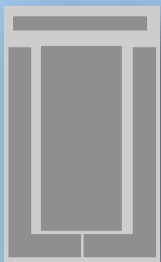
כולם פותחים את החביות

וסוגרים אין עושים סימן

פירוש"י:

פעדיין לא הגיע זמן מוכרי החציות

ויחיד בעלמא הוא דעציד הוי רוקס סימן:

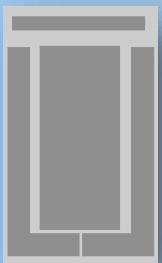
מעשה מוכיח

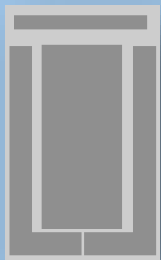
כמו המעשה שהיה עם ר' יעקב בנו של אבא
מצא חבית של יין

והיה זה בתקופה של המכירה
בא לשאול את אביי מה הדין

אמר לו (אביי לר' יעקב)
לך וקח לעצמך את החבית

כי הא דרב יעקב בר אבא
אשכח חביתא דחמרא
לאחר שנפתחו האוצרות
אתא לקמיה דאביי
אמר ליה: זיל שקול לנפשך.

תוצאות
הוראה מונעת

